אמרי דילמא מיצוי דבתר הזאה הוא דאמר מר מיצה דמה בכל מקום במזבח כשירה חטאת העוף שהזה דמה למטה לשם עולת העוף תרצה דמעשיה מוכיחין עליה דחטאת עוף היא דאי עולת העוף היא למעלה הוה עביד לה ומיצוי הוה עביד ליה ה"נ [א]אלא לפי שאין המנחות דומות לזבחים קאמר לזבחים ולא לעופות: קדשי קדשים ששחטן בצפון לשם קדשים קלים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשי קדשים נינהו דאי קדשים קלים בדרום הוה עביד להו אימור דאמר רחמנא אף בדרום בדרום ולא בצפון מי אמר [ב]דתנן [א]שחיטתן בכל מקום בעזרה קדשים קלים ששחטן בדרום לשם קדשי קדשים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשים קלים נינהו דאי קדשי קדשים בצפון הוה עביד להו אמרי קדשי קדשים נינהו ומיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום [א] אי הכי מחבת לשם מרחשת נמי [ג]האי דקא קמיץ לה למרחשת אמר האי במרחשת נדר והא דמייתי לה במחבת דמרחשת היא ומעבר הוא דעבר ואתייה במחבת התם כי נמי במרחשת נדר כי מייתי לה במחבת מחבת הויא כדתנן [ד][ב]האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא ודילמא [ב] אמר זו להביא במחבת והביא במרחשת כדתנן [ה][ג]זו להביא במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת הרי זו פסולה לרבנן ה"נ לר"ש כיון דאמר ר"ש אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא ולא כלום הוא ולא שנא אמר זו ולא שנא אמר עלי [ג] אלא מעתה עולה ששחט לשם חטאת תרצה [ד] דהאי זכר והאי נקבה [ו]כיון דאיכא שעיר נשיא דזכר הוא לא ידיע אמר לשם חטאת יחיד מאי איכא למימר ותו חטאת יחיד ששחטה לשם עולה תרצה דחטאת נקבה ועולה זכר מיכסיא באליה התינח היכא דאייתי כבשה אייתי שעירה מאי איכא למימר אלא [ז]בין זכרים לנקבות לאו אדעתייהו דאינשי [ה] פסח ששחטו לשם אשם לירצי דהאי בן שנה והאי בן שתים כיון דאיכא אשם נזיר ואשם מצורע לא פסיקא ליה אמר לשום אשם גזילות ולשום אשם מעילות מאי איכא למימר ותו אשם גזילות ואשם מעילות ששחטן לשום פסח לירצו דפסח בן שנה והני בן שתי שנים אלא בין בן שנה לבין בן שתי שנים לאו אדעתייהו דאינשי דאיכא [ח]בן שנה דמיחזי כבן שתים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה שעיר ששחטו לשום אשם לירצי דהאי [ו] צמר והאי שיער אמרי דיכרא אוכמא הוא עגל ופר ששחטן לשום פסח ואשם לירצו דעגל ופר בפסח ואשם ליכא אין הכי נמי

ומאי

אמרי. אינשי ודאי חטאת היא והך מיצוי דבתר הזאה הוא והאי דקעביד לה למעלה הא קאמר וכו': **הכי נמי.** דודאי מודה ר"ש בה דכשירה: **ולא לעופות.** דודאי לעופות דומין דעופות אלו לשם חובה כגון חטאת העוף שהזה דמה למטה לשם עולת העוף: **אימר דאמר רחמנא אף בדרום.** דלא קבע להו צפון כדקבע לחטאת ואשם ועולה דכתיב בעולה על ירך המזבח צפונה (ויקרא א) וכתיב בחטאת במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת (שם ו) וכן באשם [ז] (שם ז): [ט] **והא דקא קמיץ לה במרחשת.** כלומר לשם מרחשת: **מחבת הויא.** ומידע ידעי דמכוין: הכי גרסינן **ודילמא זו אמר.** כלומר אכתי לא מינכרא דסברי קושטא קאמר דלשום מרחשת נדר ומיעבר עבר ואתייה במחבת ודקא אמרת כיון דאתייה במחבת מחבת הויא איכא למימר לא היא דדילמא מנחה זו אביא במרחשת אמר דתו לא מצי לשנוייה למחבת [ח]: **לרבנן.** דאמרי [ט] ה"ז פסולה הכי נמי דאיכא למימר ולמיפרך הכי ואנן כרבי[י] שמעון קמיירי ור"ש אומר התם האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא לאו כלום היא: **לא שנא אמר עלי ולא שנא אמר ה"ז.** הילכך כי אתייה במחבת מחבת הויא וכי קמץ לה לשום מרחשת מחשבה דמינכרא היא אבל גבי זבחים איכא למימר מיעבר עבר ושחטינהו בדרום. ואי קשיא גבי חטאת העוף ליפשי ליה הכי דסברי עולת העוף הוא ומיעבר עבר הא ליכא למיפרך דתרי איסורי לא מחזקינן ליה חדא דעביד ליה הזאה ועוד דקא עביד ליה למטה: עולה זכר וחטאת נקבה: **אמר הריני שוחטה לשם יחיד מאי איכא למימר.** הא ודאי ידעינן דחטאת יחיד נקבה היא כשבה או שעירה: **ותו דחטאת יחיד.** נקבה היא והביא נקבה לעזרה ושחטה לשם עולה מאי איכא למימר: **מיכסיא.** נקבות דרחל באליה כונה ולא ידיעה: **שעירה.** דאין לה זנב מאי איכא למימר: [י]**אשם גזילות.** דכתיב בויקרא והשיב את הגזילה אשר גזל וגו' ואת אשמו יביא וגו' (ויקרא ה) ואשם [י] מעילות בני ב' שנים נינהו דכתיב בהו איל (שם): **אשם נזיר ומצורע.** כתיב בהו כבש [ל] וכל כבש בן שנה הוא [יא] במסכת פרה (פ"א מ"ג): **ותו אשם גזילות ומעילות.** דאיתנהו בדינייהו בני ב' שנים ושחטן לשם פסח לירצו: אשם איתו בא אלא מן הכבשים [יב]: **דהאי צמר.** אשם. כבשים יש [יג] לו צמר ושעיר אין לו צמר אלא שיער בעלמא ודבר גלוי לכל הוא: **אמרי דיכרא אוכמא הוא.** סברי איל שחור הוא. ולהכי נקט אוכמא דסתם שעירים שחורים הן: **עגל ופר.** חטאת כגון פר כהן משיח ששחטו לשם פסח ואשם שאין באין אלא מן הצאן לירצו:

מנחה

מיצה דמה בכל מקום במזבח כשירה. אע"ג דכתיב בה יסוד כדכתיב (ויקרא ה) ימצה אל יסוד המזבח דאמרינן בפרק חטאת העוף (זבחים דף סה: ושם) דמילוי לא מעכב אפי' לא מילה כלל ופלוגתא היא בפ"ב דמעילה (דף ח.): **חטאת** העוף שהזה דמה. לפי שהתחיל להקשות ממילוי והזאה מקשה כמו כן עתה אבל כמו כן (עתה) היה יכול להקשות ממליקת חטאת שמלקה למטה לשם עולה דמליקת עולת העוף למעלה כדאמרי' בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף סה. ושם) מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה: **דאי** קדשים קלים בדרום הוה עביד להו. ס"ד משום דלא ליתי למיטעי ולומר שהם קדשי קדשים:

ומיעבר הוא דעבר ושחטינהו בדרום. הא דלא משני הכי לעיל גבי קושיא דחטאת העוף שהזה דמה למטה לשם עולת העוף פי' בקונטרס משום דאיכא תרתי ולא טעי שיעשה הזאה ולמטה ולפירושו קשה דא"כ תקשי לו מחטאת בהמה [יד] לשם עולה דאיכא תרתי שינויי כדפירשנא לעיל ונראה דהשתא חוזר בו משינויא דלעיל דלזבחים ולא לעופות דלכולהו איכא לשנויי דאמרי' מיעבר עבר:

[טו] **אלמא** קביעותא דמנא לאו כלום הוא. ובפרק בתרא (לקמן דף קד:) תנן פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא חמשתן ומוקי לה בגמרא כר"ש והיכי אתיא כוותיה דר"ש הא לר"ש אפי' פירש מחבת והביא מרחשת יצא ושמא התם בבא לצאת ידי שמים ואי נמי כגון דאיכא מדא [ט] דמייתי וקאמר אם זו נדרתי הנה לנדרי ואם לאו תהא נדבה: **לא** שנא אמר עלי ולא שנא אמר זו. הקשה הרב ר' יצחק בן הר"ר מאיר תינח מחבת לשם מרחשת אלא חריבה לשם בלולה אמרי הא בלולה היא ומיעבר הוא דעבר ועביד לה חריבה וכן בלולה לשם חריבה ויש לומר דבהא לא טעי אינש שיעשה חריבה בלולה ובלולה חריבה ועוד י"ל [טז] דליתא בלאו הכי בין למ"ד מנחה קדושה בלא שמן בין למ"ד אין מנחה קדושה בלא שמן לקמן ל"ע: **כיון** דאיכא שעיר נשיא. ואם עולה זו איל אמרי שעיר נשיא הוא כדאמרינן בסמוך אמרי דיכרא אוכמא הוא:

אמר לשם אשם גזילות לשם אשם מעילות מאי איכא למימר. וא"ת אכתי אמרי [ו] דאי עבר עבר ומייתי ליה בן שנה דהאמר בתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט.) אשם בן שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה כשירה אלא שלא עלו לשם חובה ויש לומר דרבי שמעון לטעמיה דאמר התם כל עצמה אינה קדושה: **דהאי** צמר והאי שיער. צמר לבן כדכתיב (ישעיה א) אם יאדימו כתולע כצמר יהיו שיער שחור כדמשמע בריש המוציא יין (שבת דף עז:) מאי טעמא עיזי מסגי ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא והיינו דקאמר הכא אמרי דיכרא אוכמא הוא ובקונטרס לא פירש כן:

כאן

מסורת הש"ס

א) נ"ל ולא לפי, ב) זבחים נה., ג) [בכ"י הגירסא אמר האי במרחשת נדר כי מייתי לה במחבת והאי דקא קמיץ לה למרחשת דמרחשת היא ומעבר כו'], ד) לקמן קג:, ה) גם זה שם, ו) [זבחים עב:], ז) [עי' תוס' סוטה טו: ד"ה איתי], ח) זבחים עב:, ט) האי דקא קמיץ לה למרחשת, נ"ק, י) ככי. נ"ק, כ) [נ"ל אחר ד"ה אשם נזיר], ל) [במדבר ו, ויקרא יד], מ) פירוש שכבר הביא והתנה, נ) דמיעבר עבר. נ"ק.

שיטה מקובצת

א) אי הכי מחבת לשם מרחשת נמי אמר האי במרחשת נדר והאי דקא קמיץ לה לשם מרחשת דמרחשת היא ומעבר הוא דעבר ואתייה במחבת: ב) ודילמא זו אמר כדתנן זו להביא: ג) תיבות אלא מעתה נמחק: ד) דהאי זכר והאי נקבה. לא מצי לשנויי מעבר כו' דבהא לא טעו אינשי: ה) פסח ששחטו לשם אשם כו' וא"ת אמאי לא משני כדלעיל אמרי האי אשם והא דמביא בן שנה מעבר כו' וי"ל דבין שנה לשתי שנים לא טעו אינשי א"נ י"ל דר"ש לטעמיה דאמר בפ"ג דתמורה אשם בן שנה והביא בן שתי שנים או בן שתי שנים והביא בן שנה ר"ש אומר כל עצמה אינה קדושה: ו) צמר והאי שיער. עיין תוס' זבחים דף עה ע"ב ד"ה דהאי צמר והאי שיער: ז) וכן באשם. דכתיב במקום אשר ישחטו את העולה וגו': ח) למחבת. והא דקמץ לשם מרחשת שפיר קמץ: ט) דאמרי. בפ' המנחות והנסכים הרי זה: י) ואשם גזילות ואשם מעילות בני: יא) במס' פרה. כבשים בני שנה ואילים בני שתים וכולם מיום ליום: יב) הכבשים. או מן האילים: יג) יש להם צמר: יד) לשם עולה. כמו בן מציעו לאשכוחי א) תרתי שינויי חדא דעשאן בדרום וחדא דעביד למעלה לשם עולה דהא הוה ליה למישחטה בצפון למטה ויש דוחין דהא ליכא תרי שינויים בבת אחת אבל מ"מ קשה מהך דם גופיה דאיכא תרתי שינויים בבת אחת דחטאה בהמה למעלה ובאצבע וי"ל דאה"נ והשתא חוזר בו משינויי דלעיל והוה כמו אלא והא דלא קאמר אלא דאין דרך התלמוד לומר אלא רק כשיש אמורא בינתים תו"ח: טו) אלמא קביעותא דמנא כו' פירוש מה שאדם קובע מנא בפה אין זה קביעות כי הכלי יקבע כשהמנחה בתוכו הקשה הריב"ם תינח כו' וי"ל כו' [עיין תוס' ד"ה ל"ש] עי"ל (אפי') [דאם] אמר לשם בלולה כי עביד לה נמי חריבה לאו כלום הוא דאמרי' התם השמן והסלת והלבונה אינן קדושות זו בלא זו וא"כ לא אמרי דקא עבר לאתויי חולין בעזרה. מיהו איפכא קשה בלולה לשם חריבה מאי מעשיה מוכיחין איכא הא אמרי' חריבה נדר ומעבר הוא דקא עבר ועביד לה בלולה וההוא לא הוי חולין לכך ניחא טפי כתירוץ ראשון מיהו קשה חריבה לשם חריבה מאי איכא למימר כגון מנחת קנאות לשם מנחת חוטא מאי מעשיה מוכיחין איכא וי"ל דמנחת קנאות קמח ומנחת חוטא סלת וגם מעבר הוא דקא עבר לא שייך כאן דבין קמח לסולת לא טעי אינשי. גליון. גליון אחר ורי' טוביה מרינא פי' דאה"נ דחריבה לשם חריבה פסולה לר"ש וכל המנחות רוב המנחות קאמר ודוחק הוא דמדקאמר גבי זבחים רוב זבחים מאי זבחים רוב זבחים משמע אבל מנחות דוקא נקט כל המנחות אלא נראה דכל המנחות לא איירי בכלל אלא אהנך דמפרש בתר הכי. ע"כ גליון אחר: טו) דניחא בלאו הכי. פ"א דאי עביד חריבה בלולה אין בה קדושה כלל כדאמרינן לקמן:

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פי"ה מהל' מעה"ק הל"ג:
ה ב ג מיי' פי"ו מהל' מעה"ק הל"ג:

◆

מוסף רש"י

דילמא מיצוי דבתר הזאה הוא. שחטאת העוף טעונה מילוי אחר הזאה כדכתיב והנשאר בדם ימצה (ויקרא ה) שמקיף העוף למזבח ודוחק בית מליקתו בקיר והדם ממתצה ויורד (זבחים סד:). **מיצה דמה בכל מקום במזבח כשירה.** כלומר שאם עשאה למילוי בחטאת העוף לאו עכובא היא ליפסל בשינוי שאפילו עקר המילוי לגמרי שאם לא מיצה כשירה, כדאמרן לאחרו מקומן (שם נב.), והנשאר ימצה שאינו נשאר לא ימצה אלמא איכא דילוף מהאי קרא דלא מעכב (שם). **שחיטתן בכל מקום בעזרה.** אף בדרום (זבחים נה.). **מה שהביא הביא.** דאמר לא לשם נדרו הביאה אלא נדבה אחרת היא (להלן קב:). **זו להביא במחבת.** שהיה עשרון סלת מונח לפניו ואמר זו להביא במחבת וכו' (שם). **הרי זו פסולה.** דקבעה כלי שאמר בה ואין יכול לשנותה לכלי אחר (שם). **אמר ר"ש אף ידי נדרו יצא.** אטלה תמחויין פליג דקסבר קביעותא דמנא לאו כלום היא (שם). **אשם נזיר ואשם מצורע.** באשם נזיר ובאשם מצורע כבש כתיב ופסח כבש בן שנה הוא. (זבחים עה:). **שעיר.** אין לו צמר אלא שיער אבל אשם איל הוא ויש לו צמר (שם).

◆

רבינו גרשום

מאור הגולה

(מכ"י שיטה מקובצת)

אמרי דילמא. חטאת היא כדקאמר והאי דעבד ליה מיצוי למעלה דבכר עשה לה הזאה למטה כדינה ומיצוי חטאת כשר אפי' למעלה דאמר מר במס' זבחים מיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה משום דכתיב והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח אי איכא שירים בדם אחר שהזה ימצה ואי ליכא לא מעכבי וכי היכי דלא מעכבי כפרה הכי נמי כי איתנהו כשרין בכל מקום הילכך לא מינכרא: ומיצוי הוה עביד לה. כעולה ולא הזאה: הכי נמי. דלר"ש הכא מינכרא מילתא אבל ר"ש לא אמר שאין המנחה דומה לעופות שאין דומה לזבחים קאמר: ומקשי ליה מזבחים קדשי קדשים ששחטן כו': אף בדרום. דכתיב אל פתח אהל מועד דמשמע בכל מקום בעזרה: התינח היכא דאייתי כשבה. לחטאת יחיד ושחט לשם עולה דלא מינכרא מילתא דלכשבה יש לה זנב ארוך ומכסה הנקבות ולא מינכרא מילתא אלא שעירת חטאת יחיד זנבה קצר ואין מכסה הנקבות: לאו אדעתייהו דאינשי. למחזי הי זכר והי נקבה ולא מוכחא מילתא: לא פסיקא ליה. דלשם אשם זקן בן שתי שנים שוחטו אלא לשום אשם סתם ואיכא אשם בן שנה ולא מינכרא מילתא: אמר. בפירוש לשם אשם גזילות א) ומפרש דבן שתי שנים הוא מאי איכא למימר הא מינכרא מילתא: דהאי צמר. דאשם כבש הוא ויש לו צמר ולבן הוא ושעיר צמרו שיער הוא ושחור הוא ומינכר דהאי שחור והאי לבן כדאמר במס' שבת [דף עז] מאי טעמא דעיזא מסגי בריש עדרא כברייתו של עולם וכו' לא מינכרא מילתא דסברי דדיכרא אוכמא הוא דחזו לאשם: אין הכי נמי. לטעמא דר"ש לירצי דהא מינכרא מילתא. ע"כ מהרנמ"ה:

א) אולי צ"ל תרתי שינויי בקדשים קלים גופייהו ששחטן בדרום וחדא דחטאת העוף דעביד למטה דהא הוי ליה למשחטה בצפון ולזרוק דמם למעלה וכו'.

א) אולי דכוונתו בזה כדי שלא תקשה לפי זה מה שהקשו התוס' בד"ה אמר.